

Mihael Verne.

(Spisal *Ź. Benkovič.*)

Prebujena narodna zavest je leta 1848. marsikakemu že osivelemu možu vcepila mladeniškega duha. Doslej v svojem več ali manj tesnem delokrogu delujoči možje so se čutili poklicane in celó po narodni dolžnosti zavezane, da tudi oni kaj storé v blagor svojega naroda. Nekateri so stopili na politično polje in se junško borili za sveta, a že davno pozabljena prava svojega ljudstva, drugi so v svojo morda že velo, tresočo se roko vzeli pero in pisali, tretji so s pospeševanjem kmetijstva hoteli pomagati svojim rojakom na lastne noge.

Med prvimi teh mož je bil tržaški prošt Mihael Verne. Porodil se je dné 28. kimovca l. 1797. v Orehku pri Postojni. Roditelja Blaž in Helena sta mu bila preprosta, ubožna kmetovalca. Prvi šolski pouk je dobil v Postojni. Gimnazijo in modroslovne študije je zvršil v Ljubljani, bogoslovne pa v Gorici, kjer je bil dné 21. kimovca l. 1823. posvečen v mašnika. Najboljši podpornik in učitelj mu je bil vsa leta postojnski dekan, ki ga je s pomočjo nekaterih drugih duhovnikov spravil v šolo. Tudi brat Mihaelov je študiral in l. 1864. umrl kot zdravnik na Vrhniki.

„Dom in svet“ 1898, šte. 20.

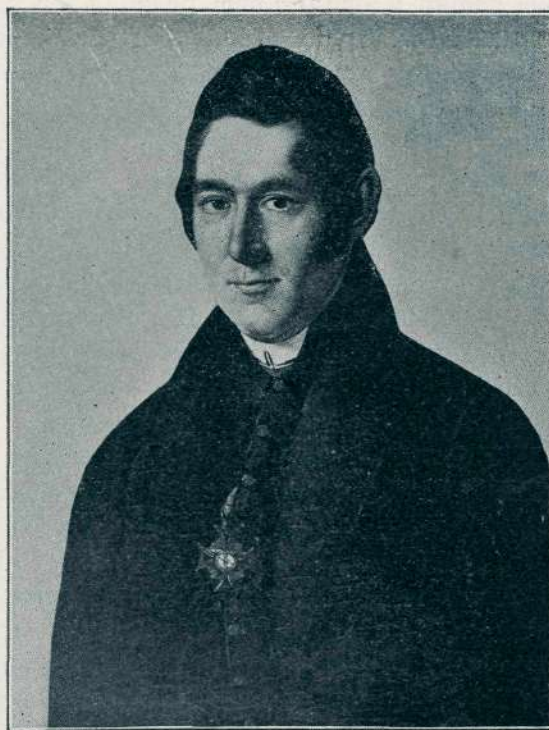
Nekaj mesecev je bil kapelan v Vrtojbi pri Gorici, leta 1824. je postal kapelan in katehet v Postojni, l. 1825. škofov kapelan in notar v Trstu, l. 1826. katehet na c. kr. normalki, leta 1835. kanonik pri stolni cerkvi sv. Justa, kmalu potem šolski nadzornik, leta 1846. pa stolni prošt. Po smrti škofa

Matevža Ravnikarja je bil kapitularni vikarij tržaške škofije dotlej, da je došel novi škof dr. Jernej Legat. Umril je nenadoma dné 29. malega srpana leta 1861. Bolehal je že dolgo, a še zadnji dan je hotel opraviti v stolni cerkvi slovesno peto sv. mašo. A takoj po „Asperges me“, ko je še vernike pokropil, napadle so ga take slabosti, da so ga morali peljati izpred oltarja. Popoldne je prejel sv. zakramente in ponoči izdihnil svojo dušo.

Verne je bil jako izobražen mož, ki je znal mnoge moderne

in tudi stare jezike. Za slovenski narod in za pisateljstvo se je vnel po vplivu svojega škofa, pisatelja Matevža Ravnikarja ter svojih tovarišev-kanonikov Petra Aleša in Josipa Emanuela Kovačiča, ki sta tudi znana pisatelja.

Dasi mu je bil materin jezik iz šole do cela neznan, vendar se je sam s čitanjem

Mihael Verne.

slovenskih knjig, zlasti „Novic“ toliko naučil, da je pisal gladko slovenščino na stara leta. Prekoračil je že 50. leto svoje dobe, ko je stopil v krog sotrudnikov „Novic“, katerim je ostal najboljši prijatelj in podpornik do prerane smrti.

Ko so se l. 1848. trudili naši možje za to, da bi se šola poslovenila, prijel je Verne za pero in poslovenil „vrlim učencom ljubljanskega gimnazija za poskušnjo“ Eutropijevo kratko rimsko zgodovino l. 1849. Rokopis hrani „Matica Slovenska“. Male odlomke iz njega sta objavila dr. Bleiweis in dr. Miklošič v svojih berilih.

Javno je nastopil Verne kot pisatelj leta 1851. v „Novicah“, kjer je objavil dolg potopis „Potovanje po nekterih jugo-slavenskih krajih“. V naslednjem letniku je opisal „Potovanje po Laškim“. L. 1853. je poslovenil za „Novice“ „Premišljevanja narave in previdnosti božje v nji“ (po Sturm in Sanderu), „Visoki namen poljedelstva“, in leta 1856. „Natoroznanstvo sedaj in nekdanj“. Razven tega sta dr. Bleiweis in dr. Miklošič več Vernetovih krajših spisov, oziroma odlomkov objavila v svojih berilih, prvi za nižjo gimnazijo (1850—1855), drugi pa za višjo (1853—1865).

Najobsežnejši in najboljši spis Vernetov je „Potovanje v Sveto Deželo v letu 1857. V Ljubljani 1859. Natisnil Jožef Blaznik. 8°, str. 273.“ Knjiga je nastala iz potopisov, katere je objavljala v „Novicah“ leta 1858. Za „Vodnikov Spomenik“ je l. 1859. spisal „Odlomek občne povestnice“ o Turkih.

Ko je leta 1851. umrl župnik in pisatelj Matija Vertovec, nadaljeval in dovršil je Verne njegovo obširno delo „Občna Povestnica ali Zgodovina celega sveta.“

„Slovenska Matica“ hrani še te-le Vernetove rokopise: „Razgovor ob občni zgodovini, spisal J. B. Bossuet, poslovenil M. Verne“, in „Atala“, spisal Chateaubriand; po originalu poslovenil M. Verne. Tretji rokopis „Nekoliko odlomkov iz Korana“ pa je dr. Bleiweis objavil l. 1876. v „Letopisu“. Obširen in po vsebini zanimiv je tudi rokopis „Premišljevanje uzrokov velikosti in vpada Rimljanov, spisal Montesquieu, poslovenil M. Verne“.

Iz tega uvidimo, da je Verne ljubil in čital stare in moderne klasike ter iz njih zajemal svoje znanje in mišljenje. Dasi je bil izobražen in duhovit mož, vendar pa v njegovih izvirnih potopisih ne opažamo posebne duhovitosti. Opisaval je hladno razne vtiske, katere je dobil v raznih krajih in med raznimi ljudmi, a opuščal je vsake refleksije, ki bi spis poživljale in mu dajale pravo ceno. Vernetu smemo imenovati prvega slovenskega potopisca. Med slovenskimi pisatelji je zaslužil posebno hvalo in priznanje, ker je na stara leta v odlični službi prijel za pero iz čistega domoljubja, hoteč vsaj nekoliko tudi s svojimi trudi pospešiti oživljeno slovensko slovstvo ter koristiti svoji domovini. Bil je dober prijatelj škofu Ravnikarju, dr. Bleiweisu in mnogim drugim slovenskim veljakom one dobe. Verne naj bo vzgled požrtvovalnosti in iskrene domoljubnosti našim veljakom, ki marsikdaj v poznejši dobi, zlasti ako dosežejo neko stopinjo časti, krenejo na stara leta vse drugačno pot, nego jo je krenil vrli Verne, ter malomarno odložé ne le pisateljsko pero, temveč se celó ohladé v ljubezni do domovine in se filistersko umaknejo v kot. V tem pogledu si je zaslužil marljivi Verne hvaležnost narodovo.

Jesenski sliki.

Stoji na ravni kostanj,
Na vejah lista nima,
Za njim pomlad cvetoča,
Pred njim studena zima.

Stoji pred hišo stavec,
Na licih mu resnôba,
Za njim mladost prelepa,
Pred njim pa duri groba.

Anton Medved.